

***Truncus sympathicus* anatomiskā atrade un iespējamie traucējumi klīniskā aspektā**

***Ilva Duļevska, Silvija Umbraško,
Liāna Pļaviņa, Zeltīte Cēderštrēma***

*Rīgas Stradiņa universitāte,
Anatomijas un antropoloģijas institūts, Latvija*

Ievads. Simpātiskās nervu sistēmas (NS) centrālā daļa atrodas muguras smadzeņu torakolumbālajā daļā (C8-L2) pelēkās vielas sānu ragos *in nucleus intermediolateralis*. Simpātiskās NS šūnu izaugumi pa muguras smadzeņu priekšējo saknīti iet *n. spinalis* sastāvā, kas, tālāk sadaloties pa *ramus communicans albus*, savienojas ar *truncus sympathicus*, ko veido daudzu savstarpēji saistītu gangliju ķēde. No šiem ganglijiem nervu šķiedras pa savienotājspajiem pievienojas muguras smadzeņu nerviem vai asinsvadiem, veidojot ap tiem pinumus, tādējādi sasniedzot iekšējos orgānus.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Veikt Anatomijas un antropoloģijas institūta laboratorijas *cadaver truncus sympathicus* makroskopisko izpēti, iepazīties ar literatūrā sastopamajiem datiem un atradēm.

Pēdējās desmitgadēs klīniskajā praksē arvien biežāk sastopami pacienti ar veģetatīvās NS traucējumiem, kas tiek apzīmēti kā veģetatīvā distonija jeb somatoforma veģetatīvā disfunkcija. Mūsu darba mērķis bija atzīmēt simpātiskās NS makroskopisko atradi un izziņāt tās darbības pamatprincipus.

Rezultāti. Mediāli no *a. carotis communis* uz kakla dziļo muskuļu priekšējās virsmas atrodas *truncus sympathicus* kakla daļa. *Ganglion cervicale superius* atrodas II kakla skriemeļa līmenī uz *m. longus capitis* priekšējās virsmas. *Ganglion cervicale medium* atrodas VI kakla skriemeļa līmenī, bet *ganglion cervicothoracicum s. stellatum* atrodas VII kakla skriemeļa sānu izauguma līmenī. No priekšpusēs to sedz *a. subclavia*. *Truncus sympathicus* krūšu daļu veido 10 *ganglia trunci sympathici*, kuri savstarpēji savienoti ar *rr. interganglionares* un atrodas abās pusēs mugurkaulam ribu galviņu priekšpusē. Starp diafragmas *crus intermedium* un *crus laterale truncus sympathicus* nonāk vēdera dobuma retroperitoneālajā telpā.

Labās pusēs *truncus sympathicus* ir 3 paravertebrālie gangliji: pirmais Th12-L1 līmenī, 0,5 × 0,2 cm; otrais L1-L2 līmenī, 1,65 × 0,25 cm; trešais L2-L3 līmenī, 1,9 × 0,4 cm; *ramus interganglionaris* starp I un II gangliju – 1,5 cm, starp II un III gangliju 1,4 cm.

Kreisajā pusē *truncus sympathicus sinister* iet laterāli no *aorta abdominalis*, pieguļot skriemeļu virsmai laterāli; retroperitoneālajā telpā kreisajā simpātiskajā stubbrā atrodas 3 paravertebrālie gangliji, augšējie divi ir daļēji saauguši L1-L2 līmenī; augstākais no tiem ir 0,5 × 0,3 cm, zemākais – 1 × 0,4 cm liels, apakšējais atrodas L3 līmenī – 1,25 × 0,3 cm liels. *R. interganglionaris* starp augšējo un apakšējo gangliju ir 1,8 cm. *R. interganglionaris* no diafragmas līdz augstākajam ganglijam labajā pusē ir 1,3 cm, kreisajā pusē – 2,5 cm.

No visiem ganglijiem atiet *rr. vasculares*, veidojot simpātiskos pinumus ap asinsvadiem, un *rr. viscerales*, kas iet uz vēdera dobuma veģetatīvajiem pinumiem.

Secinājumi.

1. Labā un kreisā *truncus sympathicus* novietojums retroperitoneālajā telpā atšķiras – attālums no diafragmas līdz augstākajam ganglijam labajā pusē ir 1,3 cm, kreisajā pusē – 2,5 cm; *rr. interganglionares* labajā pusē ir 1,5 cm, kreisajā – 1,8 cm.
2. Kreisajā pusē divi augšējie retroperitoneālie paravertebrālie gangliji ir daļēji saauguši. Labajā pusē augšējais retroperitoneālais paravertebrālais ganglijs ir 3,8 reizes mazāks par apakšējo.